

प्राण प्राणोप. 1, 7. स्मृतम् Kāṇḍ. Up. 5, 11, 2. der erste Pāda des Ātman Māṇḍ. Up. 3. Nṛs. Tāp. Up. in Ind. St. 9, 125. 133. WBBH, Rāmāt. Up. 338. 342. = चैतन्य, विराज् Vṛdāntas. (Allah.) No. 72. 74. — 8) इष्टि M. 11, 27. Jñān. 1, 126. 3, 250. वासिनो ऽद्यमेधः Hariv. 14227. — 9) भूमि MBH. 13, 3140 nach der Lesart der ed. Bomb. विद्यानरी ed. Calc.). — b) aus allen Männern bestehend, vollzählig, allgemein: ये देवास इह स्थन विद्ये विद्यानरा उत RV. 8, 30, 4. VS. 11, 58. TS. 3, 2, 8, 5. Çāṅkh. Çā. 4, 10, 3. विद्यानरो विद्यदेवो VS. मूनतामा रभधम् AV. 6, 62, 2. क्विरसि विद्यानरम् *allgemein d. h. allen Göttern gehörig* Lāṭy. 5, 6, 6. — c) *allgemein*: Varuṇa AV. 1, 10, 4. — d) Agni Vaiçvānara geweiht u. s. w.: Vers TS. 5, 2, 4, 2. पुरोडाश in zwölf Schalen Çar. Ba. 2, 2, 5, 6. 5, 2, 5, 12. 6, 2, 2, 34. 9, 3, 1, 1. 12. Kāṭy. Çā. 25, 8, 16. Somagṛaha Çar. Ba. 4, 2, 4, 1. Atirātra Çāṅkh. Çā. 16, 23, 22. 25, 3, 26, 3. सौर्य° Nir. 7, 23. — e) von Viçvānara oder Vaiçvānara verfasst: धर्माः Verz. d. Oxf. H. 266, 6, 17. — 2) m. विद्यानर a) वै° patron. gaṇa विदादि zu P. 4, 1, 104. pl. N. pr. eines Rshi-Geschlechts MBH. 12, 6143. — b) N. pr. eines Daitja Hariv. 200. 208. VP. 148. Brāh. P. 6, 6, 32. fg. — c) N. pr. verschiedener Männer Kathās. 7, 44. 21, 181. 34, 116. — 3) f. ई (so. वीथी) umfasst die beiden Bhādrapadā und Revatī VP. 226. N. 21; vgl. °मार्ग. — 4) n. a) *Gesamtheit der Männer* TBa. 1, 5, 1, 5. — b) N. eines Sāman Ind. St. 3, 238, b; vgl. मरुविद्यानरव्रत.

विद्यानर्योष्ठ adj. den Vaiçvānara zum Ersten habend AV. 3, 21, 7.

विद्यानर्योतिस् adj. Vaiçvānara's Licht habend VS. 20, 23.

विद्यानरदत्त m. N. pr. eines Brahmanen Kathās. 20, 8.

विद्यानरपथ m. = विद्यानरमार्ग R. 1, 60, 80 (62, 81 GOM.). Hariv. 4258.

विद्यानरमार्ग m. Vaiçvānara's-Bahn, Bez. einer best. Strecke der Mond- und Planetenbahn Varān. Bṛh. S. 11, 32; vgl. 7, 3, die englische Uebers. und VP. 226. N. 21.

विद्यानरमुख adj. Vaiçvānara zum Munde habend: Çiva MBH. 14, 201. — Vgl. अग्निमुख.

विद्यानरविद्या f. Titel einer Upanishad Colebr. Misc. Ess. I, 326.

विद्यानरायण m. patron. von विद्यानर gaṇa अष्टादि zu P. 4, 1, 110.

विद्यानरीय adj. zu Vaiçvānara in Beziehung stehend, von ihm handelnd Air. Ba. 3, 14. 35. Nir. 2, 20. मूक्त 7, 28. 31. Çāṅkh. Ba. 25, 9. Çā. 8, 6, 3. 11, 2, 10. अग्नि Ind. St. 3, 458.

विद्यामनस n. N. verschiedener Sāman Ind. St. 3, 238, b. — Vgl. विद्यामनस.

विद्यामित्र 1) adj. zu Viçvāmītra in Beziehung stehend: पदस्तेभाः Ind. St. 3, 238, b. n. N. verschiedener Sāman ebend. — 2) m. patron. P. 4, 1, 114. Schol. Air. Ba. 7, 17. fg. Āçv. Çā. 12, 14, 2. fgg. Pāṇḍav. Ba. 14, 11, 8. Prayāṇik. in Verz. d. B. H. 56, 41. fg. 57, 2. 3. des Aṣṭaka, Rshabha u. s. w. RV. Anukr. plur. Brāh. P. 9, 16, 37. विद्यामित्रि f. P. 4, 1, 78. Schol. — Vgl. मरु°.

विद्यामित्रि m. patron. von विद्यामित्र MBH. 3, 13301.

विद्यामित्रिक adj. zu Viçvāmītra in Beziehung stehend: अष्टादि P. 4, 3, 69. Schol.

विद्यावसर्व (von विद्यावसु) n. etwa die Gesamtheit der Vasu (entsprechend विद्यानर) TBa. 1, 5, 1, 5.

विद्यावसव्य (wie oben) m. patron. gaṇa गर्गादि zu P. 4, 1, 105. Çar.

Ba. 10, 3, 4, 1.

विद्यासिक (von विद्यास) adj. Vertrauen verdienend, zuverlässig: ज्ञान Verz. d. Oxf. H. 216, b, 40. Daçak. 61, 1.

विषय s. वैशद्य.

विषम (von विषम) n. Ungleichheit, Wechsel Spr. (II) 1939, v. 1. — Vgl. विषम्य.

विषमस्य n. nom. abstr. von विषमस्य gaṇa ब्राह्मणादि zu P. 5, 1, 124.

विषम्य (von विषम) n. nom. abstr. gaṇa ब्राह्मणादि zu P. 5, 1, 124.

1) Unobenheit (des Bodens) MBH. 12, 2235. अति° Spr. 5028. — 2) Ungleichheit, Verschiedenartigkeit, Nichtübereinstimmung, ungleiche Vertheilung, Störung des richtigen Verhältnisses Kāṭy. Çā. 8, 8, 89. Lāṭy. 8, 5, 17. फल° MBH. 3, 13363. Spr. 4699. 1560. संख्या° Çāṅkh. zu Bṛh. Ān. Up. S. 20. MBH. I, S. 308. Verz. d. Oxf. H. 264, a, 32. Kāvīd. 3, 152. Sim. D. 633. Muir, ST. 2, 190. Brāh. P. 3, 32, 24. मति° 1, 9, 21. गुण° 2, 10, 3. 3, 10, 14. 28, 43. 11, 10, 32. Sāṃkhya. 46. वातपित्तकफशोणितसंनिपात° Suçr. 1, 4, 8. 9. 2, 5, 16. Tattvas. 50. Çāṅkh. zu Kāṇḍ. Up. S. 57. Sarvadarçanas. 163, 18. आकार° Suçr. 1, 194, 18. द्रव्यावयव° Brāh. P. 3, 26, 48. — 3) Schwierigkeit: लोकव्यवहारस्य Māññ. 149, 1. schwierige Lage, Noth, Bedrängniß: विषम्यं परमं प्राप्तः MBH. 3, 2316. 13, 2506. Spr. 2904. विषम्याणां प्रशमनम् Kim. Nitis. 13, 55. अ° so v. a. Wohlfahrt Māññ. P. 128, 38. — 4) Ungerechtigkeit, Unbilligkeit, rauhes, unfreundliches Benehmen: मदन° Mālav. 42, 16. Brāh. P. 6, 2, 8, 7, 1, 23. तथा विषमशीलस्य नामा वैशस्यतो (lies विषम्यतो) ऽरिषु Kathās. 120, 39. Sarvadarçanas. 80, 14. fg. 121, 8. भाग्य° Māññ. R. 6, 98, 29. Māññ. 152, 11. — 5) Unangemessenheit, Falschheit, Unrichtigkeit Sarvadarçanas. 127, 7. 143, 4. पाषण्डपथ° Brāh. P. 3, 7, 31. संकल्प° 9, 1, 18. 20. कर्मसु ein Vorsehen bei 2, 23, 14. कर्म° 15.

विषम्यकौमुदी f. Titel eines Werkes Colebr. Misc. Ess. II, 57.

विषयं n. = विषयाणां समूहः gaṇa भिन्नादि zu P. 4, 2, 38.

विषयिक (von विषय) adj. (f. ई) 1) das Reich betreffend: पीडा Kim. Nitis. 10, 8; vgl. 7. — 2) einen bestimmten Bereich habend, auf Etwas gerichtet, — bezüglich: आचार (z. B. मित इच्छास्ति) Siddh. K. zu P. 4, 4, 45; vgl. विषयसत्तमी. — 3) auf die Sinnenwelt gerichtet, dieselbe betreffend: ज्ञान Pāñḍav. 1, 1, 52. सुख Sim. D. 93, 1. ज्ञान und विषयिक m. ein Materialist H. an. 3, 419. Med. n. 244.

विषुवत (von विषुवत्) 1) adj. (f. ई) in der Mitte (des Jahres u. s. w.) befindlich, central Āpast. 1, 22, 7. अक्ष° Çar. Ba. 4, 6, 2, 3. 12, 2, 3, 6. 10. Çāṅkh. Ba. 25, 1, 9. कक्षा aequinoctial Sūtras. 13, 9. — 2) n. a) *Mittelpunkt*: कर्मण उपपदे विद्यासंस्था विषुवतानि च Nidānas. bei WBBH, Nax. 2, 284. — b) *Aequinoctium*: उदगयनदत्तिपायनविषुवतसंज्ञाभिर्गतिभिः Brāh. P. 5, 21, 3.

विषुवतीय adj. = विषुवत. अक्ष° Çāṅkh. Ba. 19, 2.

विष्किर adj. von विष्किर. रस Hühnerbrühe Suçr. 2, 492, 15.

विष्टप्य adj. von विष्टप AV. 19, 27, 4.

विष्टपुर्य m. patron. von विष्टपुर gaṇa शुभादि zu P. 4, 1, 128. Çar. Ba. 14, 5, 5, 20. 7, 2, 25.

विष्टम्भ (von विष्टम्भ) n. N. eines Sāman Ind. St. 3, 238, b. Pāñḍav. Ba. 12, 3, 9. 10. मरु° 4, 19. Ind. St. 3, 239, a. लुप्तक° 214, b.